

A TANÁRHIÁNY OKAIRÓL

Nem időszerűtlen és nem felesleges dolog a Szegedi Hídban a tanárság helyzetéről beszélni. Sokat írtak már erről a kérdésről a közelmúltban és minden írásban a legégetőbb az a kérdés izzott: hogyan lehetne a tanárhiányon segíteni. Mert szinte elképzelhetetlen tanárhiány mutatkozik. Főleg férfitanerőkben állunk nagyon szűken. Tudok fiúgimnáziumot, ahol — hogy a tanítás úgy, ahogy meheszen — a hét férfitanár mellé nőtanárokat voltak kénytelenek szerződtetni.

A vészthirdeteknek tehát igazuk van, ha a tanárhiányról beszélnek. Akkor is igazuk van, mikor az egyik legfontosabb oknak az anyagi kérdést vetik föl. A »nemzet napszámosai« közül csak a tanító van kétségbeesettebb anyagi helyzetben, mint a tanár, úgy, hogy vágyva gondol a tanári állás felé: hej, ha én is tanár lehetnék. Pedig a tanárság sorsa sem a legrosszabb. Társadalmi állása eléggé komoly és ezért kénytelen részt venni a »társasági« életben, ha azt akarja, hogy valamiképpen kikászolódjék a tanári sorból. Főleg kisvárosokban kötelező »jóban lenni« a város összes vezetőivel (polgármester, jegyző, főjegyző, rendőrkapitány), akik az »intellektuális« réteg helyi csúcsain sülkereznek és fölengedik maguk közé a magas tudományok ideszakadt képviselőit: A tanárt. Elképzelhető, hogy főleg az utóbbi években mennyire megterheli ez a »társasági élet« a tanár kilenc, nyolc, hét, de legjobb esetben és csak hatvanéves korában hatodik fizetési osztályú jövedelmét. Ehhez az élethez gáláns ruha kell, zsúrok, vacsorák kellene, a fizetés nagyrésze ezekre fogy el, a gyerekek meg foltoskönyökű ruhában járnak. A rendszerint gazdagabb jóbarátok pedig maguk között lenézik a tanárt és a feleségét. A tanár pedig két malom közt őrlik: társaság—család, és alig marad ideje a hivatására: az iskolára.

Azt írtam: a hivatására. Mert a hivatás körül settenkedik a legtöbb baj. Hisszük, hogy aki a fennálló anyagi viszonyok között megy el tanárnak, hivatásból cselekszik. Igen ritka eset az, hogy valaki »foglalkozást« keres a tanári pályán: grádicot, mely egy lépést segít neki a társadalmi fölemelkedés útján. Ha csak ezt akarná, akkor elmenne orvosnak, mérnöknek, katonának, ahol ugyanannyi, sőt kevesebb energia és pénzbefektetéssel jut el sokkal magasabb társadalmi grádicfokra. (Nyilvánvaló, hogy ez a nagy grádicssor nem egészséges társadalmunkban, az úrhatnamság szülte meg, de mint a hiúság dédelgetője nagyon sok fiatalember pályaválasztásánál döntő tényező.) Tehát föltételezzük, hogy aki tanár, az hivatásból ment el tanárnak. Mi az oka, hogy mégis rossz tanár lesz belőle? Két oka van ennek. Az egyik az egyetemi oktatás teoretikus, — nem eléggé gyakorlati volta. Az, hogy aprópénzre váltható, a gyerekekkel való bánásmódban fölhasználható tudást nagyon keveset kap a tanárnak készülő tanárjelölt. Hideg és rideg tudományok szabályait kapja csak, azokból azonban a középiskolában csak fióktudományt lehet csinálni és nem lehet nevelni. A másik nagy ok a már letárgyalt anyagi okok rettentő tömege.

A rossz tanárrá válás a főoka a legnagyobb bajnak. Egyre kevesebb fiatalban van még a vágy, a hivatás arra, hogy tanár legyen. Jellemző jelenség, hogy mindig akadnak már olyanok, akik ugynevezett »szabadbölcsésznek« iratkoznak be, ami azt jelenti, hogy nem tagja a Tanárképző Intézetnek. Nem is csoda, hogy a leéretté váló fiatal nem jön el tanár-

niak. Nyolc álló esztendeig a kamaszkor életszükségleteinek sutbadobásával »nevelték«. Élni szeretett volna. Tágabb horizontot látni és ehelyett hónapokon át a »do, go, io végzetű« és az állítványkiegészítő és más egyebek szabályait magolta a szóról-szóra tudás undorítósságával. Ha ez az élet-telen élet nem ölte meg benne a kamasz tágabb vágyait, kénytelen volt könyvhöz, Mária Kongregációhoz, S. D. G.-hez, cserkészethez menekülni, hogy teremtsen magának valami fiús, neki megfelelő életet. Nagyon sok tanár látja a középiskolai oktatás (milyen csúf maga a szó is!) halott voltát és segítene is a bajon, de köt a tanterv, a Szabályzat. A diák pedig a legjobb szándékkal is csak azt látja, hogy élete legdinamikusabb éveit padban ülve tölti el, ahonnan néha néha kihívják a tábla elé és ha éppen nem »tud«, — azaz előző nap engedett valamit életerős vágyainak — ledisztrókölykeznek.

A diák nem kap kamaszélethez szabott életirányítást az iskolában. Minden, amit ott kap, ellenkezik egészséges vágyaival. Csoda-e, ha érettségi után undorral gondol nemcsak az iskolára, hanem a Tanárra is és eszé ágába sines tanárnak menni? Hogy belőle, akiben tombol az egészség, ilyen diáknymorgató legyen! És ráadásul »jegyezze el magát élete végéig a szegénységgel? Azt már nem! Inkább elmegy jogásznak, orvosnak, mérnöknek. Ezek mind bevett, nagyuri pályák. De tanárnak? Brrr! Így jutunk oda, hogy a szegedi egyetem bölcsészeti karán ma negyvenet sem éri el a férfitanárjelöltek száma.

A cikkirók legnagyobb része csupán anyagi okot lát a tanári pálya elnéptelenedésében. Pedig bizonyos, hogy a tanári pálya nem lesz népe-sebb, még ha a Dárius kincsét is osztanák oda addig, míg nem olyan tanárok nevelnek a középiskolákban, akiknek a neve hallatára fölszillan a diákok szeme: az X tanár ur! Az igen! Az egy csuda ember. Én is szeretnék olyan férfi lenni. Sz. G.

KODÁLY ZOLTÁN

Hatvan éves lesz decemberben. Mi felhasználjuk ezt az alkalmat, hogy köszöntsük és üdvözljük őt. Tesszük ezt annak ellenére, hogy kaptunk némi kis leintést »túl-zott« Kodály - imádatunkért.

Ugy érezzük, hogy amikor őt s a zenéjét par excellence magyarnak látjuk és hisszük, ebben nincs semmi túlzás, ez már kötelesség fajtánk ősi értékeivel szemben. Ugy beszélünk Kodályról, mint a magyarság dalban való megszervezőjéről, aki felszabadított minket egy zenei szolgaságból, felszínre hozta fajtánk gazdag melódiai készletét, a magyar mélykultúra pompás, kimeríthetetlen zeneanyagát s a Debussy-impreszionizmusból kiindulva mélykultúránk pentatlon zenei elemeire egy olyan zenei magaskultúrát épített, amely a latinitás klasszikus színeivel, formai tökéletességével és a tartalom balladás, sőt metafizikai komolyságával ámulatba ejtette a világot. Ha igaz az, hogy a magyar metafizika nem rendszer, hanem dráma, akkor a magyarság legmélyebb értelmű metafizikai műve kétségtelenül a Psalmus Hungaricus, amely meghódította a világot s nekünk, örökösen elkönyökölt és alig ismert magyaroknak hódította meg. Ehhez természetesen szükséges volt a zenei magaskultúra elemeinek a magyar népzeneben rejlő mélységes, friss erővel való tökéletes egyesítése, hogy így ez a psalmus soha nem hallott »nyelven« kiáltson el tragédiánkat egy olyan időszakban, amikor teljesen elfalazottan és összetörtten vergődünk Európában. A »Mártai képek« is, »a frissen kaszált szénának ez illatos petrencéje« alapjában véve kiáltás a magyar mélységből; Vidróczki alakja meg-nő, árvasága a hegyek fölé magasodik, áll az esteledő időben, nincs kitől párnát kérjen, sűrű erdő fogadja be, csipkebokor rejti és... gyöngy hull a koporsójára. Kodály Zoltán Ady testvére a magyarságban, a tragédia iránt mélyen érze-

keny lélek, fülébe zeng »sipja régi babonának«, de a »Jézus és a kufárok«, valamint a budavári »Te Deum« a bizonyossága, hogy a népi közösség, a magyar sors tragikumának mély megélését hogyan fordítja az ég felé a hit tiszta kihangzása: non confundar in aeternum!

Igor Strawinszky, Bartók Béla, Kodály Zoltán neve kétségtelenül a mai zenei világ legtündöklőbb neveit jelentik. De ha összehasonlítjuk a Zsoltárszimfóniát (Strawinszky), a Cantata profana-t (Bartók) és a Te Deum-ot, akkor azt látjuk, hogy a Zsoltárszimfóniából éppen az hiányzik, ami az utóbbi két művet az Abszolútum felé meghatározza: hit az élet transzcendens dimenziójában, a művészet örök erejében, amely kiemel a világ posványából s a Jó és Szép örök ideájára tekint: »a mi szájunk többé nem iszik pohárból, csak hűvös, tiszta forrásból« (énekli a Cantata balladájának két legszebb sorában egy hatalmas, magas c-ig futó tenorszó-ló), »non confundar in aeternum« (halljuk a Te Deum-ban a kórus pianissimóját több ütemen át az A-dúr tiszta zengésében). Mindezeknek bővebb kifejtése nem tartozik ide, kétségtelen azonban már ebből is, hogy Kodály és Bartók művei etikai tökéletességükkel és tisztaságukkal fogva a halhatatlanság számára íródtak. Tökéletesen mellékes az, hogy ma még a művelt emberek nagy többségének a füle is a késő-romantikus és szecessziós limonádék befogadására alkalmas csupán. Minden, ami abszolút értéket jelent, független az emberi megítéléstől. Minden, ami az immanens világot a transzcendens szférába kapcsolja, eo ipso halhatatlan. Kodály Zoltánban a magyar föld a magyar élet, ez a csöppnyi, megtróált, de gazdag és termékeny magyar élet küldött egy sugart. A külföldet már meghódította, itthon még csak az ifjú szívekben él, de ezekben igazán él és élni fog mindaddig, amíg magyar dal hangzik ezen a földön.

NAGY SANDOR.

Nagy tülekedéssel jár az iratkozás. Főleg a dékáni hivatal előtt.

Nix orvoskaron volt a legnagyobb tolongás!